

Ayjan ANARBEKOVA,
Alfraganus universiteti o'qituvchisi
E-mail: ayjan@mail.ru

DSc, professor Sh.Botirova taqrizi asosida

USE OF ELECTRONIC LEARNING TOOLS IN TEACHING A FOREIGN LANGUAGE IN DIGITAL EDUCATION

Annotation

We can say that each type of tool emphasizes different parts of the process. Curriculum tools provide a structured and standardized environment to support classroom learning; their functions are especially useful in the initiation and selection stages. Digital library tools facilitate efficient and effective use of resources to support research and collection, while knowledge presentation tools focus on the creation and presentation of knowledge.

Key words: Program, tool, digital library, knowledge, skills, specialization, education, interactive.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ СРЕДСТВ ЭЛЕКТРОННОГО ОБУЧЕНИЯ ПРИ ОБУЧЕНИИ ИНОСТРАННОМУ ЯЗЫКУ В ЦИФРОВОМ ОБРАЗОВАНИИ

Аннотация

Можно сказать, что каждый тип инструмента подчеркивает разные части процесса. Инструменты учебной программы обеспечивают структурированную и стандартизированную среду для поддержки обучения в классе; их функции особенно полезны на этапах инициации и отбора. Инструменты цифровой библиотеки способствуют эффективному и результативному использованию ресурсов для поддержки исследований и сбора, а инструменты представления знаний ориентированы на создание и представление знаний.

Ключевые слова: Программа, инструмент, электронная библиотека, знания, навыки, специализация, образование, интерактив.

RAQAMLI TA'LIMDA XORIJIY TILNI O'QITISHDA ELEKTRON TA'LIM VOSITALARIDAN FOYDALANISH

Annotatsiya

Har bir turdagi vosita jarayonning turli qismlarini ta'kidlaydi, deb aytishimiz mumkin. O'quv dasturlari vositalari sinfda o'rganishni qo'llab-quvvatlash uchun tizimli va standart muhitni ta'minlaydi; ularning funktsiyalari, ayniqsa, boshlash va tanlash bosqichlarida foydalidir. Raqamli kutubxona vositalari tadqiqot va to'plashni qo'llab-quvvatlash uchun resurslardan samarali va samarali foydalanishni osonlashtiradi, bilimlarni taqdim etish vositalari esa shakllantirish va taqdim etishga qaratilgan.

Kalit so'zlar: Dastur, vosita, raqamli kutubxona, bilim, ko'nikma, ixtisoslik, ta'lim, interaktiv.

O'quv dasturlari vositalari sinfda o'rganishni qo'llab-quvvatlash uchun tizimli va standart muhitni ta'minlaydi; ularning funktsiyalari, ayniqsa, boshlash va tanlash bosqichlarida foydalidir. Raqamli kutubxona vositalari tadqiqot va to'plashni qo'llab-quvvatlash uchun resurslardan samarali va samarali foydalanishni osonlashtiradi, bilimlarni taqdim etish vositalari esa shakllantirish va taqdim etishga qaratilgan.

A. O'quv dasturlari vositalari.

O'quv dasturlari o'rta maktab va kollejlarda keng qo'llaniladi. Sinf faoliyatini osonlashtirish uchun materiallar tanlanadi va tartibga solinadi. Muhokama forumlari va onlayn viktorinalar kabi qo'shimcha vositalar hamkorlik va baholashni qo'llab-quvvatlash uchun birlashtirilgan. Oddiy tijorat o'quv dasturi uchta birlashtirilgan qismni o'z ichiga oladi: o'quv vositalari, boshqaruv vositalari va talabalar vositalari. O'quv vositalariga o'quv dasturlarini loyihalash va avtomatlashtirilgan baho bilan onlayn viktorinalar kiradi. Boshqaruv vositalariga fayllarni boshqarish autentifikatsiyasi va avtorizatsiya kiradi. Talaba uskunalar funktsiyalariga quyidagilar kiradi:

auditoriya materiallarini ko'rib chiqish: o'qishlar, topshiriqlar, loyihalar, boshqa manbalar;

hamkorlik va almashish: asinxron va sinxron e'lonlar taxtasi va muhokama forumlari;

o'quv jarayonini rejalashtirish va kuzatish: topshiriqlarni eslatish va topshirish, shaxsiy kalendarlar va faoliyat jurnallari;

o'zini-o'zi tekshirish va baholash: talabalar faoliyatini baholash uchun o'qituvchilar tomonidan ishlab chiqilgan testlar.

WebCT va Blackboard eng mashhur tijorat o'quv dasturlari vositalaridir. Ushbu ikkita vositani solishtirgan ko'rib chiqish shuni ko'rsatadiki, Blackboardning moslashuvchan kontentni boshqarish va guruh ishini qo'llab-quvvatlashi [4] uni mustaqil va hamkorlikda o'rganish uchun qulayroq qiladi. WebCT ning qattiqroq tuzilishi va to'liq o'rnatilgan qo'llab-quvvatlash vositalari uni boshqariladigan, kamroq mustaqil o'rganish uchun mosroq qiladi. Umuman olganda, bu vositalar mustaqil tadqiqot yoki mustaqil o'rganishdan ko'ra sinf faoliyatini qo'llab-quvvatlash uchun ko'proq moslashtirilgan.

B. Raqamli kutubxona vositasi

O'quv dasturlari vositalari sinf funktsiyalarini qo'llab-quvvatlasa-da, raqamli kutubxona vositalari resurslarni joylashtirishga qaratilgan. Ushbu funktsiyalar ma'lumot qidirishning tadqiqot va yig'ish bosqichlarini qo'llab-quvvatlaydi. Raqamli kutubxona vositalari foydalanuvchilarga katta hajmdagi raqamli materiallar orasida to'g'ri ma'lumotni topishga yordam beradi. Raqamli kutubxona funktsiyalari odatda maxsus kolleksiyalar yoki eksponatlarni qidirish, ko'rib chiqish va kashf qilishni o'z ichiga oladi. Qidiruv va

ko'rib chiqish resurslarini topish va tegishli mavzularni o'rganish uchun ishlatiladi. Maxsus kollektsiyalar yoki eksponatlar qiziqqan foydalanuvchilar uchun noyob xazinani ifodalovchi tashkil etilgan materiallarni o'z ichiga oladi.

C. Bilimlarni ifodalash vositasi

Bilimlarni ifodalash vositasi talabalarga bilimlarni vizual tarzda ko'rib chiqish, egallash yoki rivojlantirishga yordam beradi. O'quv dasturlari vositalari, birinchi navbatda, kurs mazmunini tavsiflashda matnga asoslangan, o'quv dasturiga tayanadi. Ushbu yondashuv ko'pincha bir kursda o'rganilgan tushunchalar va ko'nikmalarning boshqasida yoritilgan bilan bog'liqligini aniqlay olmaydi. Shuningdek, u talabning o'qish kursi oxirida olgan bilim bazasini ko'rsata olmaydi. Vizualizatsiya vositasi talabalarni ham, o'qituvchilarni ham talaba ega bo'lgan va egallagan bilim, tushuncha va ko'nikmalarning fazoviy semantik ko'rinishlarini yaratishda faol ta'lim jarayoniga jalb qilishi mumkin.

E-Learning evolyutsiyasi ko'rsatmalarni tahlil qilish, loyihalash, amalga oshirish va Internet orqali etkazib berish jarayonida o'qituvchiga yordam beradigan ko'plab vositalarni taklif qiladi. Agar bir tomondan avtomatlashtirilgan yordam mualliflik vositalari bilan ta'minlanishi kerak bo'lsa, boshqa tomondan bu vositalar tegishli elektron ta'lim jarayonini loyihalash metodologiyalarini amalga oshirishi kerak.

Nazariy (mazmun) va amaliy (jarayonlar) jihatlarini ishlab chiqish. Amaliy jihatlarini ishlab chiqishda talabalar eksperimental usullar, kuzatishlarni sintez qilish, bir qator umrbod va muloqot qobiliyatlari va laboratoriya amaliyotlarini o'rgatadigan mashg'ulotlarga alohida e'tibor beriladi.

Ta'lim jarayonida axborot texnologiyalaridan foydalanishning yana bir imkoniyati bu masofaviy ta'lim hisoblanadi. Masofaviy ta'limda mashg'ulot mazmunini etkazib berish va ba'zi jarayonlarni nazorat qilish, u amaliy laboratoriya ko'nikmalarini rivojlantirish cheklolarga ega. Misol uchun, agar laboratoriya sharoitida ishlayotgan bo'lsangiz, ko'pincha qimmat va murakkab asboblardan va mashinalarning ko'p turlariga duch kelishingiz mumkin. Biroq, masofaviy ta'lim rejimida ishlash bunday obektlarga amaliy ta'sir qilishni va bunday muhitga tushishning nozik tomonlarini qadrlashni rad etadi. Shuning uchun ta'lim muassasalarining qandayligini ko'rib chiqish muhimdir.

Onlayn o'qitish va laboratoriya amaliyotlari: XXI-asrning birinchi o'n yilligida elektron ta'limning rivojlanishi bilan onlayn yondashuvlar ko'plab ta'lim muassasalarida kengroq qo'llanila boshlandi [3]. Masalan, masofaviy ta'lim kurslarida veb-asosidagi faoliyat keng qo'llaniladi, holbuki aralash yondashuvlar kampusga asoslangan kurslarda o'qitish va o'rganish faoliyatini qo'llab-quvvatlash uchun qo'llaniladi. Dantas va Kemm aralash ta'lim yondashuvini amalga oshirib veb-ga asoslangan elektron o'quv vositalari amaliy mashg'ulotdan oldin gipotezalarni sinovdan o'tkazish va bashorat qilish, natijalarni sharhlash va darsdan keyin taqdim etilgan bashoratlarni ko'rib chiqish uchun ishlatiladi [2]. An'anaviy laboratoriya tajribasiga veb-asoslangan umumiy ma'ruza bo'yicha laboratoriya oldidan ko'rsatma, vebda taqdim etilgan slaydga oid mikro-ma'ruzalar seriyasi va izohli virtual slaydlar to'plami kiritilgan.

Ikki guruh uchun o'quv materiallari, o'qituvchi va talabalar uchun qo'llanmalar (an'anaviy yondashuv) va kompyuter yordamli ta'lim (CAL) to'plamiga asoslangan veb-ga asoslangan yordamdan foydalanildi. Ikkala yordamchi materiallar to'plami bir xil ta'lim maqsadlariga javob berish uchun ishlab chiqilgan va tavsiflovchi matn, statik diagrammalar va muammoli o'rganishdan foydalanilgan. Biroq, CAL to'plamida interaktiv animatsion diagrammalar,

muammolar bo'yicha tezkor fikr-mulohazalar, giperbog'langan lug'at va simulyatsiya qilingan optimallashtirish mashqlari mavjud.

Interaktiv, onlayn dinamik laboratoriya qo'llanmasi Bristol ChemLabS loyihasi (www.chemlabs.bris.ac.uk/) tomonidan ishlab chiqilgan. Qo'llanma videokliplarni, interaktiv simulyatsiyalarni, formativlarni o'z ichiga oladi va umumlashtiruvchi baholashlar va har bir darsdan keyin laboratoriya yozuvlariga ehtiyojni yo'q qiladi. Ba'zi murakkab tushunchalar va usullarni videolar orqali osongina tasvirlash mumkin, o'rganuvchilar ularni haqiqiy laboratoriya ishi oldidan tayyorlash uchun foydali manba topadilar. Bu, shuningdek, talabalarga laboratoriya ishi bilan bog'liq xavf darajasini tushunish, shuningdek, bunday holatlarning oldini olish uchun xavfsiz amaliyotlarga rioya qilish imkonini beradi.

Ushbu dastlabki loyihaning natijalari har bir muassasada kompyuter asosidagi tajribalarni ishlab chiqishga yondashuvlardagi o'xshashlik va farqlarni ochib beradi, har ikkala joyda foydalanish uchun dasturiy ta'minot va apparat vositalarini moslashtirish imkoniyatlari va qiyinchiliklari, har bir muassasa talabalarini foydalanishi uchun umumiy imkoniyatlardan foydalanishga amaliy yondashuvlar, ta'limni kuchaytirish va madaniyatlararo xabardorlikni rivojlantirish uchun institutlararo talabalar jamoalarini yaratish imkoniyatlarini paydo qiladi.

Elektron ta'lim sifati:

Elektron ta'lim kurslari talabalarining ehtiyojlari, kasbiy hayotdagi rollari va mas'uliyatlariga mos kelishi va o'ziga xos bo'lishi kerak. Buning uchun ko'nikmalar, bilim va ma'lumotlar berilishi kerak.

Xulosa. Ingliz tilini o'qitishda kommunikativlik alohida o'pin tutadi. Kompetensiyaviy yondashuv asosida o'qitish zamonaviy usul sifatida pedagogik ta'limda muhimdir. Jumladan, kompetensiyaviy yondashuv asosida kommunikativ kompetensiyalarni shakllantirishda – yozish, o'qish, tinglab tushunishni amaliy qo'llash malakalarni shakllantirish va pivojlantirishga yordam beradi.

Falsafiy, psixologik, pedagogik va lingvodidaktik adabiyotlarni tahlil qilish bilan bop qatopda ingliz tili o'qitish amaliyotini tahlil qilish bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarning kommunikativ va uslubiy kompetensiyalarini shallantirish xususiyatlarini ilmiy uslubiy muammo sifatida ajratib ko'rsatishga imkon beradi.

Bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarning kommunikativ kompetensiyasini shakllantirish yaxlit, uzluksiz va nisbatan bapqapop jarayon sifatida qapaladi. Uning natijasi til ko'nikmalarini shakllantirish va kasbiy muloqot ko'nikmalarini pivojlantirishdir. Bu esa tilni chuqur o'rganishni ta'minlaydi.

Ma'lumki, bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarning tayyovlashda kadrlar tayyovlash samaradorligini oshirishni kompetensiyaviy yondashuvga asoslangan ta'lim tizimini ishlab chiqmasdan tasavvup etib bo'lmaydi. Ushbu tadqiqot talabalarning kommunikativ kompetensiyalarini kompetensiyaviy yondashuv asosida shakllantirishga ko'mak beradi.

Bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarning raqamli texnologiyalar vositasida kommunikativ kompetensiyalarini shakllantirish muammosi uzluksiz ta'lim tizimida yuqori malakali mutaxassislarini tayyorlash jarayonida o'ziga xos ahamiyat kasb etadi. Ushbu muammoning ilmiy-metodik asoslarini ishlab chiqish ularning nazariy va amaliy jihatdan asosini, shuningdek nisbatan tizimli yondashuv asosida raqamli ta'lim vositalarini qo'llash qayd etilayotgan jarayonning samarali tashkil etilishiga imkon beradi.

ADABIYOTLAR

1. Давлетшин М.Г. Психология технических способностей: Монография / Отв. пед. С.Р.Раджабов. – Т.: Фан, 1971. – 176 с.

2. Давидов Н.А. Педагогика. — М.: ИЕП, 1997. — 134 с.
3. Джураев Р.Х., Махмудов А.Х. Системный подход к проектированию модели личности магистра / Фан – СПОРТ, Ташкент. – №4. – 2010. – С. 12-16.
4. Иноятв У.И., Муслимов Н.А., Усмонбоева М., Иноғомова Д. Педагогика: 1000 та саволга 1000 та жавоб / Мет. кўлл. – Т.: Низомий номидаги ТДПУ, 2012. – 193 б.
5. Капаковский В.А. Стат человеком. Общечеловеческие ценности - основа селостного учебно-воспитателного процесса. - М.: МП «Новая школа», 1993. - 80 с.